

บทที่ ๔

สรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์บทบาท ของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต กลุ่มสังฆะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาการบทบาทพระสงฆ์ตามหลักพระพุทธศาสนา และศึกษาวิเคราะห์บทบาท ของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ในการพัฒนาสังคมกลุ่มสังฆะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด

สงฆ์เป็นกลุ่มของคนผู้มีทัศนคติและมีความประพฤติสอดคล้องกับพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ทรงบัญญัติไว้ พระพุทธเจ้าทรงตั้งสงฆ์ให้มีรูปแบบการครองชีพที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตไปสู่จุดหมายที่กำหนดเอาไว้ ปัจจุบันพระสงฆ์มิได้มีกัลยาณมิตรเช่นพระพุทธเจ้ามีเพียงพระธรรมซึ่งก็อาจมีการตีความที่แตกต่างกันไปตามปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการบทบาทพระสงฆ์ในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปอันเกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมและแนวคิดที่เกิดจากการที่ความในหลักคำสอนที่แตกต่างและไม่มีใครที่จะสามารถให้ความกระจ่างอย่างชัดเจน ดังนั้นเรื่องกิจของสงฆ์หรือบทบาทของพระสงฆ์จึงเป็นมุมมองที่มีความแตกต่างกัน

การพัฒนาการบทบาทพระสงฆ์ตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่าบทบาทเป็นพฤติกรรมที่มีการกำหนดเป็นหน้าที่หรือไม่ได้กำหนดแต่เป็นความคาดหวังของสังคมที่ถูกแสดงออกมาเป็นกิจกรรมตามหน้าที่ตามตำแหน่งที่จะต้องกระทำจริง ตามที่มีการกำหนดไว้ชัดเจนหรือถ้ามิได้มีการกำหนดไว้ก็อาจเป็นกิจกรรมที่คาดหวังว่าจะกระทำอันขึ้นอยู่กับบุคคล ซึ่งปัจจุบันบทบาทของพระสงฆ์ถือเป็นเรื่องสำคัญกับความศรัทธาของสังคม พระสงฆ์จึงมีบทบาทตามคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ บทบาทในฝ่ายตนเอง ก็มีหน้าที่ในการศึกษาปฏิบัติ เพื่อให้ตนปฏิบัติได้ถูกต้อง และ พร้อมทั้งสามารถแนะนำแก่ผู้อื่นและบทบาทในฝ่ายความสัมพันธ์กับสังคมทุกชั้น ก็มีหน้าที่ในการให้การศึกษา การเผยแผ่ และการสงเคราะห์ พร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ทางสมณเพศของตบิษาเกียรติ และความบริสุทธิ์ของสถาบันสงฆ์ไว้ ตามนโยบายที่พระพุทธเจ้าส่งพระอรหันต์ ๖๐ องค์แรกไปประกาศพระพุทธศาสนา ทำให้บทบาทของสงฆ์มีความจำเป็นที่ต้องเสริมคุณค่าในเรื่องประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์กันและส่งเสริมกัน เมื่อพระสงฆ์ปฏิบัติได้ครบ มีคุณค่าทั้งสองด้าน จึงจะเรียกได้ว่ามีบทบาทที่สมบูรณ์

การแบ่งประเภทบทบาทของพระสงฆ์ สามารถแบ่งได้จากการพัฒนาการบทบาทของสงฆ์จากอดีตสอดคล้องปัจจุบัน มีดังนี้

๑. บทบาทของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยสงฆ์

๒. บทบาทของพระสงฆ์ในการศึกษาพระธรรมวินัย

๓. บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๔. บทบาทของพระสงฆ์ในการดูแลและบูรณะปฏิสังขรณ์ โบราณสถาน ปุชนิยวัตถุ เสนาสนะ ที่เป็นศาสนาสถานภายในวัด

๕. บทบาทของสงฆ์ในการบริหารคณะสงฆ์ตามตำแหน่งหน้าที่ และ บทบาทพระสงฆ์ในการสืบต่อพระพุทธศาสนา

๖. บทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคม

การพัฒนาการบทบาทพระสงฆ์เพื่อสังคม สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพปัญหาของสังคม ในปัจจุบันที่จะต้องมีบทบาทในการทำงานเพื่อสังคม และการทำงานนั้นก็ต้องปฏิบัติธรรมโดยการทำสมาธิภาวนา ให้การทำงานนั้นมีสติ และเกิดปัญญาที่ทำด้วยหัวใจให้เกิดประโยชน์แก่ตนและเกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นตามแนวทางเพื่อสังคม

การพัฒนาการบทบาทพระสงฆ์เพื่อสังคม ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้ามีพุทธกิจที่ถือเป็นบทบาท และพระองค์ได้ทรงแสดงบทบาทและสั่งสอนในการทำกิจเพื่อให้เกิดศรัทธาแก่ประชาชนซึ่งกิจที่พระสงฆ์ทำนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ตนและเพื่อประโยชน์ท่านคือผู้อื่นอันสามารถตีความได้ว่าพระสงฆ์ต้องมีบทบาทเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคมซึ่งต้องทำประโยชน์ทั้งสองไปพร้อม ๆ กัน ให้เกิดคุณค่าโดยไม่ประมาท การที่พระสงฆ์มีบทบาทต่างกัมนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาของสังคมที่ต่างกัน เช่นในภาวะสงคราม ในภาวะผู้ป่วยที่ไม่มีใครดูแล รวมถึงในภาวะเศรษฐกิจที่ทำให้สังคมเกิดปัญหาจากปัญหาดังกล่าวพระสงฆ์ถือเป็นครู มีหน้าที่และบทบาทที่จะสามารถช่วยให้คำปรึกษาโดยใช้หลักธรรมเสริมให้เกิดคุณค่า เมื่อพระสงฆ์ได้ปฏิบัติบทบาทหน้าที่แต่ต่างกันซึ่งบางท่านก็จะทำเฉพาะกิจสงฆ์เท่านั้น แต่บางท่านทำกิจสงฆ์แล้วยังทำบทบาททางสังคมด้วย การทำบทบาทที่ต่างกัมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถบังคับให้เกิดการกระทำได้อย่างดีเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตวิญญาณที่จะเกิดขึ้นกับพระสงฆ์ในแต่ละท่านที่แตกต่างกันตามแต่สติและปัญญา

การศึกษาวิเคราะห์บทบาท ของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ในการพัฒนาสังคมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด ซึ่งพบว่า พระอาจารย์สุบิน ได้คิดถึงการผสมผสานเรื่องการออมกับหลักธรรมจึงนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปในการแก้ปัญหาค่าความยากจนที่สามารถทำให้เกิดความสามัคคีของชุมชน จากประสบการณ์และความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาค่าให้สังคมบ้านเกิด ท่านจึงได้นำคำสอนที่เป็นนามธรรมสู่การพัฒนาการที่เป็นรูปธรรมภายใต้แนวคิดการออมเงินเป็นออมบุญ โดยใช้สัจจะของทุนคือแบ่งปัน เพื่อสะสมทรัพย์ในการระดมเงินเป็นทุนทางสังคม

การจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อระดมทุนสังคม โดยเริ่มก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดไผ่ล้อมขึ้นกลุ่มแรก เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ จากการเทศน์สอนหลักธรรมให้คิดถึงปัญหาอนาคต การช่วยเหลือ จึงให้ผู้ที่เห็นด้วยเข้าร่วมกิจกรรมเป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีการ

ฝากเงินขั้นต่ำ ๑๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐ บาท เป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้สมาชิกรู้จักการประหยัดคอดออม บริหารการหยิบยืม ช่วยเหลือ จุนเจือซึ่งกันและกัน อันเป็นวิธีการให้สมาชิกมีความคุ้นเคย เป็นที่พึ่งเป็น นื่อง รู้สึกเอื้ออาทร และเกิดความรักความสามัคคีในชุมชนแบบยั่งยืน

กรณีศึกษากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ หมู่ ๘ ตำบลเขาสมิง อำเภอสุมัง จังหวัดตราด มีการดำเนินงานของกลุ่ม หมู่ ๘ ตำบลเขาสมิง อำเภอสุมัง จังหวัด ตราด เริ่มในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ จากเงิน ออมเริ่มประมาณ แปดพันกว่าบาท ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิก เงินออม จำนวน ๔๖๗ คน สมาชิกวันละบาท ๔๕๕ คน มีกรรมการ ๑๕ คน มีสถานะที่อยู่ของเงินฝ้ายหุ้น จำนวน ๑๐,๑๒๒,๗๖๐ บาท

ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ดังนี้จุดแข็งคือ เรื่องกฎกติกา กฎระเบียบ ที่เน้นสัจจะสมาชิกในกลุ่มมีความเชื่อมั่น มั่นคง และประจักษ์ กรรมการ เป็นที่ยอมรับ นับถือโปร่งใส ตรวจสอบได้ จุดอ่อนคือ สมาชิกใช้เงินผิดประเภท และกรรมการต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอด โอกาสคือ เครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด ธนาคารออมสินในการให้สมาชิกกู้พิเศษ และรัฐบาลในการ ส่งเสริมเงินสวัสดิการ อุปสรรค คือ สมาชิกใช้เงินผิดประเภท และการใช้เงินผิดประเภทของสมาชิก

ผลการดำเนินงาน ทำให้สมาชิกในกลุ่มปัจจุบันมีความสุขเพราะมีสวัสดิการในการให้การ ช่วยเหลือ สมาชิก ทำให้คนในกลุ่มมีสัจจะกันมากขึ้น ปัญหากลุ่มมีน้อย

ทางกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็นต่อบทบาทของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ว่าท่านปฏิบัติตน ได้ดีมาก ไม่เคยเห็นพระทำผิดในเรื่องการให้คำปรึกษาที่ดีทั้งนำหลักธรรมมาชี้ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม มีการให้คำปรึกษาชี้แนะหาทางออกให้กลุ่มตัดสินใจกันเอง พร้อมวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหา ผลกระทบ โดยการยกตัวอย่างให้เกิดความเข้าใจ และท่านมีเรื่องอะไรดี ๆ ก็จะเล่าให้ฟังตลอด ท่านมีเมตตา ไม่รับ ผลประโยชน์ หลายคนกล่าวว่าพระดี ๆ แบบนี้น่าจะหายาก

การทำงานของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ถือว่าเป็นที่เลื่องลือขอสอน แนะนำการดำเนินงาน และเวลาประชุมประจำปีจะเป็นคนดำเนินกิจกรรมในการคัดเลือกกรรมการ และตรวจทานกฎเกณฑ์ กับ สมาชิกและให้มีการปรับปรุงใหม่ได้ด้วยความสมัครใจ

การวิเคราะห์บทบาทของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต สรุปได้ดังนี้

๑. บทบาทพระอาจารย์สุบินในการเผยแผ่ธรรมเชิงรุก โดยมีบทบาทในการอบรมบรรยาย ธรรมในชุมชน พร้อมกับวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนร่วม ซึ่งทำร่วมกับชุมชนเพื่อเป็นการเรียนรู้และ แสวงหาทางแก้ปัญหากับชุมชน

๒. บทบาทในการเผยแผ่คำสอนโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่เป็นนามนามธรรมจับ ต้องไม่ได้มาสู่ส่งเสริมปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมจับต้องได้ผ่านกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

๓. บทบาทในการเป็นที่ปรึกษาของประชาชนและสังคม โดยทำหน้าที่ชี้แนะทางการ พัฒนาและการควบคุมดูแลการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ การแนะนำเพื่อการพัฒนา จะเน้น เรื่องความถูกต้องตามหลักธรรมและหลักกฎหมาย

๔. บทบาทที่มีต่อสิ่งแวดล้อม โดยแนะนำให้ปลูกต้นไม้และเกิดรายได้ โดยให้คำแนะนำในการส่งเสริมให้กลุ่มนารายได้มาทำการซื้อที่ดิน ปลูกต้นยาง ปลูกปาล์มน้ำมันหรือใช้ที่สาธารณะ

๕. บทบาทที่มีต่อเครือข่ายเพื่อสังคม โดยมีการขบวนการขยายเครือข่ายผ่าน ๓ แนวทาง คือ (๑) แนวทางการไปพูดให้เขาฟัง (๒) แนวทางให้ชุมชนหรือหน่วยงานเข้ามาศึกษาดูงาน (๓) การใช้สื่อต่างๆ

จากการศึกษาวิเคราะห์การทำงานของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ถือว่าเป็นการทำงานเพื่อสังคมอย่างแท้จริง และท่านมีบทบาทในฐานะของพระที่มีเมตตา กรุณาแก่สังคม และนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่มีนโยบายในการให้สาวกมีบทบาทในการเดินทางออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งพระอาจารย์ได้ดำเนินตามบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธ ที่มีพัฒนาการได้สอดคล้องเหมาะสมปัญหาของสังคมปัจจุบัน

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์บทบาท ของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด ทำให้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ว่าผู้ที่ทำงานด้านสังคมได้นั้น ต้องมีเมตตาและกรุณาสูง มีความอดทนมาก และมีความเชื่อมั่นในการทำงานเพื่อสังคมเป็นการทำบุญ การศึกษายังมีประเด็นที่น่าสนใจทำให้ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อดังนี้

๑. งานวิจัยนี้ทำการศึกษาเชิงเอกสารและการสำรวจข้อมูลในพื้นที่โดยการสัมภาษณ์กลุ่ม น่าจะมีการเก็บข้อมูลกลุ่มสมาชิก

๒.งานวิจัยนี้ ทำการศึกษาวิเคราะห์ในบทบาทของพระอาจารย์ น่าจะมีการศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของสมาชิก

๓. งานวิจัยนี้ ทำการศึกษาในมุมมองบทบาทไม่ได้ศึกษามุมมองอื่นซึ่งผู้สนใจสามารถศึกษามุมมองอื่นได้

๔. งานวิจัยนี้ ทำการศึกษาภาพกว้างผู้สนใจสามารถศึกษาเป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบกับเฉพาะกลุ่มในแต่ละจังหวัด